

Vi må se sannheten i øynene

NATO er blitt betydelig mer effektivt i løpet av siste år, men ennå er de styrker østblokken råder over langt overlegne

For Aftenposten av kaptajn Per N. Ottestad

General Ridgway (til høyre) fotografert da han kom til Paris i mai 1952 for å avløse Eisenhower som øverste sjef for NATO.

Da general Ridgway for kort tid siden ble avløst som øverstkommandørende i Europa, sendte han en rapport til Standing Group i Washington med en oversikt over forholdene innen sitt ansvarsområde, slik som disse hadde utviklet seg det året han hadde sittet som sjef. Rapporten er datert 20. mai og ble tilgjengelig for det offentlige isommer. Det etterfølges av et kort resymé av de konklusjoner generalen gav uttrykk for.

Som utgangspunkt for sine refleksjoner peker han på de oppdrar han hadde fått i arv etter sin forrige post. Disse var: 1) Under en eventuell krig å forsvare det europeiske fastlandet. 2) I fredstid å bygge opp en effektiv styrke som under en eventuell krig vil være i stand til å løse oppdrag.

Den eneste grunnleggende faktoren for generalens resonnementer var nødvendigheten av å analysere fiendens («Soviets») muligheter og ikke hans hensikter. «Vi må regne med militære realiteter» — sier Ridgway. «Våre styrker må være forberedt på å møte angriperen — slik disse eksisterer og kan settes inn i gjerdet. Vi må ikke innlate oss på å straffe hensiktene hos de menn, som reservert i Krim, og heller ikke la oss påvirke av deres stadig skiftende taktikk.»

Tilslutt anfører generalen overraskelser som den siste grunnleggende faktor, og understreker nødvendigheten av å kunne møte et sovjetangrep øyeblikkelig. «Alle krigsføringens prinsipper er overraskelsen det som vil kunne føre til de mest delegerende følger for denne kommandoen». «Betydningen av «Soviets» muligheter, og «tilsikt» kan neppe overvurderes», slår han fast.

Østblokkens styrker Om øst-blokkens styrker anføres: De var i mai 1952 på over 5 1/2 millioner mann, og 4 1/2 mill. av disse tilhørte Sovjet-Russland selv og var organisert i 175 divisjoner. Sovjets flyvåpen hadde noe over 20 000 fly i første linje, og reserven var svært. Marinen hadde over 300 ubåter, og en rekke av disse var så moderne som den tekniske utvikling var i stand til å skape dem.

Soviets styrker var i stand til en hurtig utvidelse i tilfelle av krig, idet store reserver både av personell og materiell var øyeblikkelig disponible. Styrkenes stridsverdi var ansett for å være høy, og utstyret godt, for enkelte typers vedkommende endog overlegent NATO-styrkenes materiell. Flyvåpenets stridsverdi var ansett for å være under NATO-standard, men det ble antatt at den bedres jevnt, vesentlig som følge av en stadig økende tilgang på jet-fly. Sovjetvåpenets liketydighet overfor egne tap øket ytterligere dets offensive muligheter.

NATO's styrker Mot denne truselen stod så NATO-styrkene i Vest-Europa, hvis status på nevnte tidspunkt — ifølge generalen — viste meget som var direkte oppmuntrende, men samtidig også bragte for dagen en rekke mangler. NATO's styrker var i 1952 blitt tilstrekkelig til å hindre Sovjet i å erobre det vestlige Europa uten å møte motstand. På dette tidspunkt å gjøre seg opp noe håp om å holde noen linje, var dog ansett for en umulighet.

Kommandonet og de nødvendige kontrollorganer for en koordinert ledelse av de disponible styrker var etablert. Tilstak, som tok sikte på å gi de eksisterende divisjoner den nødvendige støtte både i fremste linje og i dybden bak fronten (logistisk støtte), var påbegynt.

Bellman-spill på Haga slott

Fra Aftenpostens korrespondent. Stockholm, 3. august.

Kritikken mot jubileumskomiteen i Stockholm for at den har gjort for lite ut av Bellman-minnere har resultert i at neste søndag blir det Bellman-dag. Kong Gustaf Adolf har gitt tillatelse til at den vakre park ved Haga slott blir rammen omkring en gjenopplivelse av gustafiansk skikk og bruk.

Pestlighetene innledet med at Bellman kommer til Haga. Her oppføres Fiskarsstugan — et tablåskuespill som Bellman skrev i 1790 etter oppfordring av kong Gustaf. Gram, hui og tung til sinns over den politiske opposisjon han motte, hadde han slutt seg ned på Haga slott. Spillet begynner med at det ringes med Haga-slottets 200 år gamle atfenklokke og hyrdre og byrdinner vender hjem mens de synger «Fjärillen vingar». Høyvakten ved slottet gir salutten når Bellman kommer og når kongen hører salutten, trer han ut av sin paviljong for å ta imot skalden. Bellman har sin Ulla med seg.

Derefter oppføres divertissementet og etter skuespillet holder kong Gustaf en minnetale med avbrøytelse av en kurer som kommer med plarmerende nyheter. Kongen blir igjen tungsinndig, men Bellman synger en sang for ham og det danses folkedanser og synges i Bellmanstil.

Bellmans ankomst til Haga finner sted i en av de to sjalupper som kong Gustaf III brukte under besøk på Haga-slottet. De holdt nylig under en brann på slottsmønstret på å brenne opp, men den ene av dem — «Delphin» — er igjen sjosatt.

«Chusans» besøk i Oslo Om bord i det engelske passasjer-skip «Chusan» ble det igår ettermiddag holdt en motagelse for norske reisefolk og endel foretretningssmenn. Rederiet, Peninsular and Oriental Steam Navigation Company, var representert ved generaldirektør Mizen og sjefen for passasjeravdelingen, Mr. McPherson. Administrerende direktør for Bennett's Reisebureau, I. Gjevver-Krogh, var tilstede sammen med selskapsleder H. Halle og T. Reebhorst. Blant gjestene ellers var direktør G. B. Lampe, direktør C. Berg Hansen, direktør E. Magelsen i Wings Reisebyrå, havnefoged Y. Kjelstrup og trafikkinspektør G. Samuelsen.

Kaptein på «Chusan», Edward Bodley, DSO, var tilstede sammen med en rekke andre av skipets offiserer. «Chusan» forlater Oslo sent kveld. Skipet skal nå tilbake til England, og for det settes inn i den regulære ruten til China, skal det på å turer til Middelhavet.

Den med Den røde klitte Utsegn over badestranden på Sylt, med Den røde klitte i forgrunnen. Fra Aftenpostens utsendte medarbeider ARNE BYE

Slottet som sank i sjøen

Tre hundre år siden Jernskjeggens og Langenes stolte borg ved Farrisvannet ble skyllet bort av flommen og forsvant i bølgene

Her ute på odden av «Jomfrua», en halvøy i Farrisvannet ved Larvik, lå den gamle Fresjeborgen som ble tatt av flommen og sank i sjøen for tre hundre år siden.

I 1520-årene kom en ung dansk adelsmann av slekten Baden til Norge. Han het Ivar Jenssen og tok slektsnavnet Jernskjegg. Hr. Ivar ble gift med Karen Olavsdotter Galle, datter av den tidligere hovedmann på Akershus. Etter en slektning av fru Karen arvet de det gamle herrestøtte Manvik på Brunlanes. Et undergods til Manvik var Bukården i Sandherad og hit hadde ekteparet reist ned tidlig på våren 1536. Slik kom Jernskjeggene til Vestfold.

En vårdag i 1537 ved Ivar Jenssen med en knekt mot Laurvigen og satte over Lagen ved fergestedet Faret. Vårflommen gikk stri og tommerstokkene som selte forbi stallet herremannens fantasi i sving. Snart var han ved det vesle strandstedet Laurvigen, hvor han undret seg stort over det livlige varebytte som dere hadde med fremmede handelsskip. Med sitt våkne blikk og sitt praktiske skjønn, så han

straks de mulighetssteder hadde. Det lå så henholdt til den brede, Apne fjorden, som stakk inn fra Skagerak, og dessuten mellom to vassdrag, Farriselven og Numedalselven, som bar tommeret frem fra de veldige skogdydene inn i landet. Her lå den lykke, tenkte han, som han hadde søkt i dette barske, rike og ubrukte land.

Godset Fresje lå først under St. Olavsloftet, som eide det innli kronen, tok det ved reformasjonen. Nu lyktes det Ivar Jenssen å få hånd om det ved å makekifte med kronen. Han var en ergrig og handlykkelig mann, han lotte ikke lenge med å sette i verk de planer som huserte i hans hode. Snart var det med seg og med sårbrukt i Farriselven. Han eksporterte planker og bord. Og pengene kom. Han kjøper jord og skog og får rådighet over grunnen ved elveosen og fjordbunnen. Det vokser omkring ham, hans makt og rikdom øker, han er stadig på ferde

og utvider virksomheten med sager og kverner i Farriselven. Han var kommet til landet uten penger, men med en drøm. Drømmen ble her virkelighet. Da han døde våren 1570, var herren til Fresje velhavende, en jorddrot med utstrakt makt og myndighet, hovedmann over kongens bergverk i Norge.

Sonnen, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

og utvider virksomheten med sager og kverner i Farriselven. Han var kommet til landet uten penger, men med en drøm. Drømmen ble her virkelighet. Da han døde våren 1570, var herren til Fresje velhavende, en jorddrot med utstrakt makt og myndighet, hovedmann over kongens bergverk i Norge.

Sonnen, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

og utvider virksomheten med sager og kverner i Farriselven. Han var kommet til landet uten penger, men med en drøm. Drømmen ble her virkelighet. Da han døde våren 1570, var herren til Fresje velhavende, en jorddrot med utstrakt makt og myndighet, hovedmann over kongens bergverk i Norge.

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

Sonne, Peder Ivarsson Jernskjegg, var nitten år da faren døde. Han fikk store landområder i forlening og øket slektens makt og rikdom, ble den største herremann i denne del av landet. Og stort hus førte han i sin praktfulle borg, Fresje ved Farrisvannet, som alle-

skjedde hjemme på Fresje i den store nye sal. Deretter kristnet han barnet, doppte det dog ikke, til det var hjemmedopt.

Vi får vite at herrerne og fruene i gildet satt ved hvert sitt langbord. Jomfrue satt i benken — «og siden noen rett små jomfruer». Og uti borgestuen var bordene dekket for den gemene mann, og de var alle lystige og glade. Om den nye salen, som gjestene satt i, heter det at «den var meget stort og panelt rundt omkring både vegger og tak, og var meget statelig gjort og utgravet. Og var alt sammen farvet med gul farve og sammesteds svart besprengt, og med oljefarve, så at det glimet derav.»

Neste dag gikk bispem ut for å se Jernskjeggens sagbruk «som er fem». Samme dag kom Peder Ivarsson inn på kammeret til bispem og talte om en bonde som var kommet i barneskade. (Hadde ligget ihjel barnet sitt). Bonden fikk beskjed om at han skulle et tredaler til hospitalet, sat betale til jul. Samme dag ble der viet tre par brudefolk av Peder Ivarssons tjenere. Hr. Peder holdt bryllup for dem, og de samme gjester som deltok i gildet dagen før var med.

Samme dags aften bispem gikk ned av salen, fulgte Peder Ivarsson inn på kammeret og ble der en stund. Så kom fru Margreta inn med en ny solvkanne og skjenket bispem den, «hvilket bispem for ingen del ville ha annamet, men de påstod det så fast, så han måtte den anname». Samme dag hadde kapellänen i Hedrum skjenket bispem en spekelaks.

Den 25. september mellom 5 og 6 om morgenen gikk bispem fra Fresje og ten på veien, og mag. Halvard (herer ved latinskolen i Oslo) fulgte ham. Så møtte bispem Karl med hester og saler, og så steg til til hest.

Arvingen til Fresje-godset, Ivar Pedersen Jernskjegg, for hvem det storslagne dagsskjold ble holdt, kom aldri til å overta slektens store jordeiendommer. Etter å ha fått den beste skole, fikk han en stilling i kanselliet og reiste til Rostock. Han var da trolovet med Margreta Urne. Men der døde han høsten 1615, bare 22 år gammel. Det ble et hårdt slag for faren, hr. Peder, og kort tid etter budskapet om sønnens død fulgte han ham i graven, 65 år gammel. Noen måneder senere døde også hans hustru, fru Margreta Brede. De ble begge nedlagt i slektens gravkammer i Hedrum kirke og en vakker epitaf med bilde av dem lagt i korgulvet. Mindre enn hundre år etter den første Jernskjegg var kommet til Norge, var slektens saga ut.

Ivar Jenssen ble begravet under koret i Hedrum kirke hvor der var gjort et gravkammer for slekten. Hans hustru, Karen Galle, ble bisatt i domkirken i Oslo der hennes slekt hadde familiegravsteder. Også Peder Ivarsson og hans hustru, Margreta Brede, og hr. Peders søster, jomfru Ulvhild Ivarsdatter til Melau, fikk hvilsted i Hedrum kirke. Til kirken skjenket hr. Peder og hans hustru en vakker, utskåret prekestol og en kirkeklokke som bærer Peder Ivarssons, Margreta Brede og Ulvhild Ivarsdatters navn.

1769 ble Jernskjeggens gravkammer fylt. De prektige epitafene ble veltet bort og under det uovorne arbeidet kløvd og mis-handlet. Treloftet som bar korets stengulv var etter rånet. I årenes løp var det fornyet flere ganger. Ingen av slekten var tilbake som kunne påta seg utgiftene, og bondene i Hedrum, som ikke nettopp hadde de vakreste minner etter de høye herrer, ville ikke lenger bestreide disse «idelig tilbakevendende ekspenser».

Fra gravkammeret kastet gravene opp smuserer etter de høyvelbårne «Jernskjegg» i sin tid de mest kjente herrens i denne del av landet, la knokler og kranier i en kasse og grov den med utenfor ved kirkens mur. Denne adels-slekt, som engang hadde eid milevise strekninger av skog og dertil sagbruk og som sendte skutelaster med trelast til fremmede land, fikk ikke hvile i sitt gravkammeres fred fordi ingen ville bestreide det vesle trevirke som trengtes for å sette det i stand. Sjelden har det gamle ord om menneskenes forkrenkelighet — «si transit gloria mundi» — hatt en dypere og sårnere betydning.

Nu ligger de skjønneste gravstenene etter i gulvet i Hedrum gamle, ærverdige kirke.

Datteren, Emerense Pedersdatter Jernskjegg, som var 30 år da faren døde, arvet det store jordegods med de prektige skogene, den gamle sagbrukene. Hun var ansett som en rik og velstående kvinne. Hun ville ikke flytte til Norge, og da han var i stor penestrang, ble godset solgt i tre parstjener, men den største delen gikk Lange.

Den første Lange het Frederik, han var lensherre over Tunberg og bodde på Falkenstein i Borre. Frederik Langes søn het Gundar. Han arvet Tunberg len etter sin far, jord og skog og ellers stort rikdom. Men han slo seg ikke til sies med ikke så lite fanteri, fikk sies med ikke lite fanteri, fikk han slått under seg store eiendommer, fru Drammenselven til Langensundfjorden. Han var bare vel femti år da han døde, «av arve-

Hadde 283 kjærestre — myrdet 8

\$ 1000000 om året

VAR TID